

Maria Oremus (1913–2005)

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Pani Marii Oremusowej z domu Kucharskiej, jednej z ostatnich współpracownic doc. Jerzego Dobrzyckiego w trudnej, choć pełnej romantyzmu i uroków pionierstwa, pracy nad budową zrębów samodzielnego Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Maria Oremus, mimo że krakowianką była nie z urodzenia lecz z wyboru, całe swoje życie zawodowe poświęciła naszemu miastu. Urodziła się 24 marca 1913 roku w Czarnym Dunajcu, tam też ukończyła szkołę podstawową. Następnie przeniosła się do Krakowa, dla kontynuowania nauki w bardzo znanym VII Państwowym Gimnazjum Żeńskim im. Królowej Wandy, które ukończyła w 1932 roku złożeniem egzaminu dojrzałości. Studia uwieńczone dyplomem, odbyła w Wyższym Studium Handlowym w Krakowie w latach 1932–1935. Od 1937 roku ścieżki Jej życia spłotyły się z losami krakowskiego muzealnictwa.

Do wybuchu wojny pracowała w Zarządzie Miasta – w Komitecie Budowy Muzeum Narodowego przy Wydziale Oświaty, Kultury, Sztuki i Propagandy. Zajmowała się kosztorysowaniem wydawnictw artystycznych i propagandowych. W czasie wojny, po likwidacji Komitetu Budowy muzeum, została przydzielona do pracy w Kasie Głównej Zarządu Miasta, gdzie pełniła obowiązki rewidenta. Po wojnie, z chwilą usamodzielnienia się Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, została na wniosek Jerzego Dobrzyckiego powołana na stanowiska inwentaryzatora muzealnego. Pracę tę podjęła 29 stycznia 1947 roku. Jej pierwsze obowiązki miały charakter zarówno administracyjny, jak i merytoryczny. Była organizatorką działu odpowiedzialnego za przejmowanie pierwszych darów, przekazów, depozytów i zakupów eksponatów na własność muzeum. Jednocześnie zajmowała się problemami natury administracyjnej, pozyskując pierwsze szafy, komody, biurka i gabloty.

Życie rodzinne dostarczało jej wiele radości. W marcu 1953 roku poślubiła Ludwika Władysława Oremusa, metaloplastykę, właściciela zakładu ślusarskiego, wykładowcę Akademii Sztuk Pięknych. Z tego związku urodziła się 11 marca 1955 roku córka Jadwiga. Praca w muzeum, które traktowała jak drugi dom, dostarczała jej wiele satysfakcji.

Po latach hitlerowskiej okupacji, kiedy Kraków miał istnieć jako *Uhrdeutsche Stadt Krakau*, odczuwała – jak wiele

osób z jej pokolenia – radość tworzenia polskiej instytucji; muzeum, którego celem jest gromadzenie i pokazywanie obrazów, dokumentów, pięknych przedmiotów rzemiosła artystycznego, informującego o dziejach Krakowa i jego mieszkańców. Godzinami można było słuchać jej opowieści o atmosferze tych pierwszych dni, pierwszych lat niezwykle ofiarności ludzi, którzy do muzeum przynosili w darze niezwykle cenne pamiątki osobiste, o nieocenionej wartości zarówno emocjonalnej, jak i materialnej, aby tu złożone, jako eksponaty muzealne służyły obecnym i przyszłym pokoleniom, będąc świadectwem naszych dziejów i kultury.

Była Pani Maria autorem i współautorem wielu wystaw, które długo pozostawały w pamięci krakowian. Z jej osobistym udziałem powstała wielka ekspozycja *100-lecia Wiosny Ludów*, którą – jak wspominali najstarsi pracownicy – oglą-

dał sam Pablo Picasso, przebywający w Polsce z okazji Światowego Kongresu Obrońców Pokoju we Wrocławiu. Maria Oremus należała do najbardziej zaangażowanych w tworzenie pierwszej ekspozycji stałej, poświęconej dziejom i kulturze Krakowa w kamienicy Kruzowskiej przy ul. św. Jana 12, otwartej w 1955 roku.

Choć były też dni smutne i irracjonalne, złożone z godzin poświęconych na szkolenia i wkuwanie praw dyalektyki, to przecież muzealna rodzina przetrwała je bez większego uszczerbku do październikowej odwilży i jej nowych nadziei. Najwięcej pasji i zaangażowania włożyła Pani Maria w organizację działu Dokumentacji Fotograficznej, którego była twórczynią i pierwszym kierownikiem. Warto przypomnieć, że był to czas, gdy fotografia, mimo stuletniej tradycji, nie była powszechnie doceniana i długo jeszcze miano wątpliwości, czy godna jest, obok obrazów i grafik, znaleźć się jako eksponat w muzealnych zbiorach. Gromadzenie starych fotografii, na których zapisany był obraz życia miasta zarówno w jego wymiarze szerokim, jak i bardziej kameralnym, rodzinnym; zdjęć ukazujących zmiany w prawie niezmiennym i niezauważalnym na co dzień kształcie witryny sklepowej, tramwaju, fasady domu, ubioru – stało się jedną z Jej pasji. Obok wystaw tradycyjnych, posługujących się znanym zasobem eksponatowym, takich jak m.in.: *Kraków dawny i wczorajszy*, *Dawne warownie Krakowa*, *Przemiany dziejowe otoczenia Wawelu*, których była współorganizator-

ką, najwięcej radości sprawiło Jej przygotowanie w salach parterowych Pałacu Krzysztofory wielkiej wystawy *Kraków na starej fotografii*. Na te ekspozycje złożyły się fotografie pozyskane do zbiorów muzeum oraz zdjęcia udostępnione jednorazowo przez osoby prywatne z albumów rodzinnych i kolekcji zbieraczy starych zdjęć.

Wytyczone dzięki tej wystawie kierunki kolekcjonowania zachowują swą aktualność do dzisiaj. Muzeum gromadzi zdjęcia ukazujące zmiany w architekturze i urbanistyce, a także te, które rejestrują wydarzenia społeczne, polityczne, portrety krakowian oraz wszystko to, co łączy się z dniem zwyczajnym, oddającym atmosferę życia miejskiego. Gromadzimy zarówno zdjęcia ze względu na ich wartość dokumentacyjną, jak i walory artystyczne. Ten program stanowi po dziś dzień ideową spuściznę Pani Marii, jest dowodem Jej stałej, mimo upływu wielu lat od chwili odejścia na emeryturę, obecności wśród nas.

Dopóki siły pozwoliły, Pani Maria interesowała się żywo wszystkim, co łączyło się z muzeum. Ostatnie lata, gdy stan Jej zdrowia uniemożliwiał już utrzymywanie z nami stałego kontaktu, te więzi nieco osłabły, ale zawsze pozostawała w naszej pamięci jako osoba, która całe swoje zawodowe życie poświęciła Krakowowi i Muzeum Historycznemu. Panią Marię Oremus zmarła w dniu 29 czerwca 2005 roku, odprowadziliśmy na miejsce wiecznego spoczynku na cmentarzu Rakowickim 8 lipca.